

1. Inleiding

Sinds 1 juli 2014 is Vlaanderen inhoudelijk bevoegd voor de juridische eerstelijnsbijstand en de 13 commissies die de bijstand organiseren, en sinds 1 januari 2015 ook voor de subsidiëring van die commissies. Een nieuw decreet in 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand gaf de juridische eerstelijnsbijstand uiteindelijk ook een Vlaams kader. Het decreet legde de krachtlijnen en principes van de juridische eerstelijnsbijstand vast door zowel een nieuw inhoudelijk kader als een subsidiekader te ontwikkelen. Enerzijds worden op die manier de organisatie, werking en subsidiëring van de commissies geharmoniseerd. Anderzijds wordt de samenwerking met andere actoren die op het vlak van eerstelijnsbijstand actief zijn geoptimaliseerd. Dit kader heeft als doel de drempel naar de juridische eerstelijnsbijstand laag te houden en burgers op een geïntegreerde wijze snel de hulp te kunnen laten vinden die ze nodig hebben. Het besluit van de Vlaamse Regering tot uitvoering van bepalingen over de justitiehuisen van het decreet van 26 april 2019 houdende de justitiehuisen en de juridische eerstelijnsbijstand zorgde in 2022 ook voor de effectieve inwerkingtreding van het nieuwe decretale kader.

Na twee jaar volgt een evaluatie van de nieuwe werking en wordt nagegaan in welke mate de doelstellingen van het decreet gerealiseerd worden in de praktijk. Deze evaluatie werd uitgevoerd door het Agentschap Justitie en Handhaving (hierna: het agentschap) en is gebaseerd op een bevraging van alle 13 commissies, een analyse van de eerste reeks jaarverslagen en bijhorende cijfergegevens en een bespreking van de regelgeving.

2. HARMONISEREN VAN DE ORGANISATIE, WERKING EN SUBSIDIËRING VAN DE COMMISSIES

Toen het Vlaamse kader nog niet in voege was bleek in elk gerechtelijk arrondissement de juridische eerstelijnsbijstand anders georganiseerd te zijn en was er weinig overleg en contact tussen de commissies. Er bestond niet echt een overkoepelende visie of aanpak over de opdracht, het functieprofiel van een eerstelijnsadvocaat, de kwaliteitsbewaking, de vorming van advocaten etc. Daarnaast was er nood aan een helder kader voor subsidiëring en een verankering van de werking.

De erkenning van de commissies, het nieuwe meerjarenplan, het aangepast subsidiekader en de opvolging van de werking via jaarverslaggeving werden voorzien om de werking te harmoniseren.

2.1 ERKENNING EN MEERJARENPLAN

Sinds 1 januari 2023 zijn er 13 commissies voor juridische eerstelijnsbijstand officieel erkend. Het gaat om Antwerpen, Brugge, Brussel, Dendermonde, Gent, Ieper, Kortrijk, Leuven, Hasselt, Mechelen, Oudenaarde, Turnhout en Veurne die met hun dienstverlening heel Vlaanderen en Brussel dekken. Alle dienden zij een rechtsgeldige erkenningsaanvraag in en voldoen ze aan de erkenningsvoorwaarden. Daarnaast diende ook elke commissie een eerste meerjarenplan in voor de periode 2023-2025, waarmee ze voor het eerst duidelijke doelen en acties uittekenden.

De procedure voor erkenning en de opmaak van een meerjarenplan droegen bij tot eenzelfde aanpak en organisatie door elke commissie. Via sjablonen konden de commissies hun meerjarenplan en erkenningsaanvraag uniform opmaken en waren de verwachtingen helder. Via **de erkenning** engageerde elke commissie zich formeel om te voldoen aan de vooropgestelde voorwaarden van de Vlaamse regelgeving, zodat alle burgers in Vlaanderen en Brussel op verscheidene locaties terecht kunnen voor een laagdrempelig, gratis juridisch advies. Maar ook dat je als commissie je werking

voldoende uitbouwt in je werkingsgebied, over een verzekering beschikt, een meerjarenplan hebt, aan gegevensverzameling doet en in het algemeen de opdrachten die je zijn toegewezen goed uitvoert. De erkenning geldt voor onbepaalde tijd, maar de voorwaarden die hieraan gekoppeld zijn worden nauw opgevolgd door het agentschap. Dit gebeurt onder andere via structureel kwartaaloverleg onder leiding van het agentschap, met aanwezigheid van de voorzitters van de commissies en een vertegenwoordiger van de Orde van Vlaamse Balies. Als een commissie niet langer aan de voorwaarden voldoet, kan zij haar erkenning verliezen.

De concrete uitvoering van hun taken beschreven de commissies in 2022 in hun eerste **meerjarenplannen**, die een uitgebreid overzicht geven van hun werking voor de periode 2023 – 2025. Deze plannen bevatten doelstellingen, acties en een timing voor alle taken van een commissie zoals opgenomen in de regelgeving. Daarnaast identificeren ze kwetsbare doelgroepen en acties om hen te bereiken. De uitwerking van deze plannen gebeurde door de voormalige commissies, in samenwerking met nieuwe partners, waardoor ook nieuwe perspectieven en inzichten, zoals de meer welzijnsgerichte en integrale aanpak een plaats kregen.

Om hun werking meer te harmoniseren hebben de commissies samen met de Orde van Vlaamse Balies diverse **gezamenlijke en uniforme procedures** uitgewerkt en geïmplementeerd:

- een huishoudelijk reglement;
- een referentiekader grensoverschrijdend gedrag;
- een kader voor de behandeling van klachten;
- een vormings-, trainings- en opleidingskader;
- een consultatieformulier voor het verzamelen van gegevens;
- een samenwerkingsovereenkomst met de bureaus juridische bijstand.

Deze gezamenlijke procedures zorgen ervoor dat elke commissie op eenzelfde manier werkt en dat voor gebruikers overal dezelfde afspraken gelden en dat deze ook helder zijn. Zo is de klachtenprocedure bij alle commissies hetzelfde wat zorgt voor een gelijke behandeling ervan in elke commissie.

De commissies werden bevraagd over hoe zij de nieuwe werking en voorwaarden ervaren. Ze geven aan dat een meer gestroomlijnde werking de samenhang en eenheid van de dienstverlening bevordert. De nauwe betrokkenheid van het agentschap bij de uitvoering van het beleid ervaren de commissies als positief. Via structureel kwartaaloverleg tussen de commissies, het agentschap en de Orde van Vlaamse Balies is er een platform om zaken met elkaar te bespreken. De commissies vragen wel minder planlast bij de procedure tot opmaak van de meerjarenplannen en andere documenten die zij moeten aanleveren. Hiermee zal worden rekening gehouden bij de indiening van een nieuw meerjarenplan in 2025. Daarnaast evalueren de commissies de samenwerking met de bureaus juridische bijstand als positief. Waar nodig verwijzen de commissies door naar de tweedelijnsbijstand, voor wie een uitgebreider juridisch advies nodig heeft of een pro-deo advocaat. Daarvoor heeft elke commissie een samenwerkingsovereenkomst met het bureau juridische bijstand. Aanvullend pleiten ze voor een overkoepelend samenwerkingskader om signalen over de commissies (eerste lijn) en bureaus (tweede lijn – pro deo) heen te bespreken en ook moeilijkheden bij doorverwijzingen meer overkoepelend aan te pakken.

2.2 SUBSIDIËRING

De commissies voor juridische eerstelijnsbijstand ontvangen jaarlijks een subsidie om hun werking te organiseren. De **berekening van de subsidie-enveloppe** werd door de nieuwe regelgeving herzien, om de beschikbare middelen beter te verdelen rekening houdend met de werklast en grootte van de commissies. Het **werkgebied** en het aantal inwoners vormen momenteel de belangrijkste basis voor

de berekening. De commissies, behalve Leuven, Brussel en Limburg, volgen nog de indeling van de oude gerechtelijke gebieden. Hierdoor ontstaan er grotere en kleinere commissies. De bureaus juridische bijstand zijn voor hun tweedelijnsbijstand ingedeeld volgens de nieuwe gerechtelijke arrondissementen, waardoor verschillende commissies een samenwerkingsovereenkomst hebben met hetzelfde bureau juridische bijstand voor wat betreft de afspraken rond doorverwijzing tussen beide dienstverleningen.

Vanaf 2025 zal het agentschap, in samenwerking met de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand en de Orde van Vlaamse Balies toewerken naar een efficiënte **herstructurering** van de commissies, zonder daarbij aan de toegankelijkheid van de dienstverlening te raken. De nieuwe gerechtelijke arrondissementen dienen hierbij als inspiratie. Zo komen de commissies ook meer in lijn met de indeling van de balies en de bureaus juridische bijstand. Dit zorgt voor een versterking van het aanbod, het uniformiseren van de dienstverlening en het verkleinen van de financiële verschillen.

Wat de besteding van de subsidies betreft, werd er bepaald dat de commissies minstens 70% van de subsidie-enveloppe moeten spenderen aan de **vergoeding van advocaten** die eerstelijnsadvies verlenen zodat budget zoveel als mogelijk besteed wordt aan effectieve dienstverlening aan de burger. Uit de financiële verslagen blijkt dat de commissies eigen uurtarieven voor advocaten hanteren, gaande van 70 tot 100 euro/uur. Het is de bedoeling om deze vergoedingen gelijk te trekken, opdat elke advocaat die eerstelijnsbijstand verleend eenzelfde bedrag ontvangt, ongeacht vanuit welke commissie.

2.3 JAARLIJKSE VERANTWOORDING

Jaarlijks dienen de commissies **een inhoudelijk verslag** in bij het agentschap om hun werking te verantwoorden en hun resultaten voor te leggen. Op die manier kan het agentschap controleren of hun middelen correct worden aangewend. Sinds de commissies met een meerjarenplan werken is het ook makkelijker geworden om de werking op te volgen en bijsturing te vragen waar nodig. Als commissies bijvoorbeeld specifieke acties ondernemen om kwetsbare doelgroepen te bereiken of inzetten op een specifieke vorming, dan kan het agentschap linken leggen en dit voorleggen aan andere commissies via hun structureel overleg.

De commissies dienen voor 1 mei van het jaar dat volgt op het jaar waarin ze een subsidie-enveloppe ontvingen ook **een financieel verslag** ter controle. Momenteel vraagt de overheid jaarlijks aan de commissies om het financieel verslag in te dienen op een datum die niet verzoenbaar is met de bepalingen van de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën. Entiteiten van de Vlaamse Overheid, waar de commissies onder vallen, moeten volgens de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën jaarlijks voor 31 maart hun jaarrekening neerleggen bij het departement Financiën en Begroting met het oog op rapportering aan het Vlaams Parlement. Daarom is het aangewezen om de indieningsdatum van het financieel verslag te vervroegen en hiervoor het besluit Vlaamse Regering aan te passen.

Vanaf 2024 dienen de commissies ook uniforme **cijfergegevens** in over het profiel van de gebruikers, de aard van de juridische vragen en andere gegevens. De cijfers helpen om meer inzicht te krijgen in de dienstverlening en globale en vergelijkbare gegevens te hebben om het beleid bij te sturen waar nodig. Concreet vult elke advocaat na een adviesverlening een standaard consultatieformulier in met anonieme informatie over de burger en zijn vraag. De commissies bundelen deze informatie en geven dit door aan het agentschap. Deze werkwijze is geregeld bij het ministerieel besluit van 15 april 2024 tot vaststelling van de wijze tot gegevensoverdracht van de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand naar de administratie, ter uitvoering van artikel 41 van het besluit van de Vlaamse Regering van 29 oktober 2021 over de juridische eerstelijnsbijstand. De eerste cijfers over werkingsjaar

2023 tonen aan dat de commissies samen 39.574 juridische vragen van burgers behandelden. Het overzicht van deze cijfergegevens is te lezen in bijlage 1. De belangrijkste bevindingen zijn de volgende:

- De meeste juridische vragen worden behandeld op locatie (71,7%), daarna telefonisch (28,2%) en slechts sporadisch per chat (0,08%). Dit laatste omdat er ook maar 1 commissie is die deze dienstverlening beperkt aanbiedt.
- Iets meer vrouwen (54%) dan mannen (45,5%) maken gebruik van de dienstverlening en niet van elke gebruiker wordt het geslacht genoteerd. Ook zien we dat de geslachts categorie 'x' ook wordt genoteerd (0,5%).
- Qua leeftijd is de grootste groep gebruikers tussen de 41 en 60 jaar (40,6%), gevolgd door de 18 tot 40 jarigen (37,6%) en de 61 plussers (20,6%). Slechts een minderheid is minderjarig (1,2%).
- Van de gebruikers heeft drie kwart de Belgische nationaliteit (74,6%) en bij de niet-Belgische gebruikers heb je zowel EU-onderdanen (9,3%) als niet EU-onderdanen (16,10%).
- Wat de aard van de juridische vragen betreft gingen de meeste vragen over familierecht (11.463), goederenrecht (10.395), strafrecht (4665) en vreemdelingenrecht (3449) en de minste vragen over grondwettelijk recht (64), publiekrecht (200), seksueel geweld (255) en fiscaal recht (437). Er zijn ook gebruikers die tijdens een consultatie vragen hebben op meerdere domeinen.

Het verzamelen en aanleveren van deze cijfergegevens kan nog verbeterd worden. Er zijn in samenspraak met de commissies wel sjablonen uitgewerkt om de gegevens in te putten, maar het **verzamelen van de gegevens** door de commissies zelf gebeurt nog via eigen registratiesystemen. Die zijn niet altijd compatibel met de sjablonen en ook niet geautomatiseerd. Om het geheel te stroomlijnen, zal in 2025 een **digitale module** voor juridische eerstelijnsbijstand ontwikkeld worden in samenwerking met de Orde van Vlaamse Balies, het agentschap en de commissies zelf. Deze digitale applicatie zal zowel de organisatie van het aanbod vereenvoudigen, een overkoepelende telefonische permanentie voorzien en toelaten om gegevens te rapporteren. De module zal begin 2026 in gebruik genomen worden waardoor ook het verzamelen en indienen van cijfergegevens vlotter zal verlopen.

Verder suggereren de commissies ook om bijkomend bepaalde gegevens over inkomen bij te houden. Dit moet toelaten om beter op te volgen in welke mate kwetsbare groepen bereikt worden. Daarnaast pleiten ze voor een verfijning van de registratie van de juridische thema's. Door met minder brede thema's te hanteren, kan er nog specifiek in kaart gebracht worden welke vragen burgers het meest stellen. Het agentschap zal daarom onderzoeken hoe we de registratie kunnen verfijnen. Een duidelijker beeld van de soorten vragen kan bovendien ook waardevolle input leveren voor de opleiding van advocaten.

3. OPTIMALISEREN VAN DE SAMENWERKING MET ANDERE ACTOREN EN DREMPELVERLAGEND WERKEN

Voor de inwerkingtreding van het Vlaamse kader bleek dat de burgers de drempel naar juridische eerstelijnsbijstand te hoog vonden doordat voornamelijk justitiehuisen en gerechtsgebouwen dienden als locatie. Daarnaast is het juridische taalgebruik voor burgers vaak een drempel en zijn problemen zelden louter juridisch van aard. Advocaten hadden in het verleden dikwijls een beperkte kennis van de sociale kaart. Hierdoor ontstond ook de doelstelling van de regelgever om de samenwerking met welzijns- en andere actoren te optimaliseren en zo drempelverlagend te werken. De nieuwe samenstelling van de commissies en de focus op kwetsbare doelgroepen in het decreet bieden hierop een antwoord.

3.1 UITBREIDING VAN DE SAMENSTELLING

De vragen op de eerste lijn zijn breed en hebben naast een juridische kant vaak ook een sociaal aspect. Een brede scope is dus nodig en daarom zijn de commissies voor juridische eerstelijnsbijstand sinds de nieuwe regelgeving, multidisciplinair samengesteld. Zo moet sinds 2022 voortaan elke commissie samengesteld zijn uit vertegenwoordigers van de balie én uit vertegenwoordigers van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal – waarbinnen de OCMW, de centra voor algemeen welzijnswerk en de diensten maatschappelijk werk van de ziekenfondsen de krachten bundelen – en vertegenwoordigers van de organisaties die met de meest kwetsbare doelgroepen werken of van andere, niet-commerciële organisaties die juridische bijstand verlenen. Deze **verbredingsoperatie** vergde zeker de nodige inspanningen en verliep voor de ene commissie al vlotter dan voor de andere. Om kandidaten te vinden stuurden de commissies uitnodigingen naar verschillende organisaties en ging het agentschap in gesprek met de partners van het geïntegreerd breed onthaal. Ondanks deze inspanningen is de uitgebreide samenstelling nog niet overal volledig. Vooral de deelname van diensten maatschappelijk werk van ziekenfondsen blijkt moeilijk. De commissies wijzen erop dat niet alle partners altijd aanwezig zijn bij commissievergaderingen. Het agentschap zal, samen met de commissies, verder bekijken hoe hier ondersteund kan worden.

De multidisciplinaire samenstelling brengt ook **verschillende voordelen**, zoals vooropgesteld door de regelgeving, met zich mee. Deze nieuwe organisaties zijn betrokken bij de opmaak van het meerjarenplan, hebben expertise op vlak van kwetsbare doelgroepen en bieden een meer welzijnsgerichte kijk op juridische problemen. Daarnaast wordt het eerstelijnsadvies ook op locaties van partners georganiseerd wat drempelverlagend werkt voor burgers. Op die manier is er vandaag een breed scala aan locaties waar de advocaten consultatie houden zoals CAW, OCMW, gevangenissen, ontmoetingscentra, etc. De doorverwijzing van eerstelijnsadvies naar de partners en omgekeerd verloopt ook vlot. In 2023 gebeurden 8.913 doorverwijzingen van een partner van het geïntegreerd breed onthaal naar de juridische eerstelijnsbijstand en 4.754 doorverwijzingen van het eerstelijnsadvies naar andere hulp- en dienstverleningsinstanties. Het eerstelijnsadvies deed 9.778 doorverwijzingen naar de tweedelijnsbijstand. 13.641 rechtzoekenden vonden het eerstelijnsadvies op eigen initiatief en 20.703 rechtzoekenden hadden geen nood aan doorverwijzing na hun consultatie. De commissies winnen op deze manier ook aan bekendheid waardoor andere organisaties ook de vraag stellen om een adviesmoment te organiseren op hun locatie.

3.2 TOEGANKELIJK AANBOD VOOR IEDEREEN, MET BIJZONDERE AANDACHT VOOR KWETSBARE DOELGROEPEN

Gratis, laagdrempelig juridisch advies voor elke burger is steeds het uitgangspunt voor juridische eerstelijnsbijstand. Een deel van de bevolking vindt zelf antwoorden online of kan zelf een advocaat in schakelen. Voor andere burgers is de drempel naar juridisch advies groter. Het Vlaamse kader wou ook hier aan tegemoet komen. Zo dienen de commissies bijzondere aandacht te besteden aan het bereiken van **kwetsbare doelgroepen**. De commissies identificeren verschillende doelgroepen en ondernemen acties, zoals samenwerking met partners, om hen te bereiken. De multidisciplinaire samenstelling, zoals voorzien in het Vlaamse kader, biedt hier een grote meerwaarde. Zo geven commissies aan dat vooral via samenwerking met partners en ook naar locaties van partners te gaan, deze doelgroepen bereikt worden.

Op enkele locaties geven advocaten, samen met een hulpverlener, ook **gezamenlijke adviezen**. De commissie van Antwerpen werkt bijvoorbeeld mee aan een welzijsonthaal in het gerechtsgebouw, waar advocaten juridische eerstelijnsbijstand geven samen met een hulpverlener van het CAW. Op deze manier is er niet alleen aandacht voor de juridische aspecten van de vraag, maar ook voor een eventuele hulpvraag.

Het **opleidings-, trainings- en vormingskader** voor advocaten die eerstelijnsbijstand verlenen heeft hier ook aandacht voor. Dit kader is uitgewerkt door alle commissies, samen met de Orde van Vlaamse Balies en bevat verschillende onderdelen. Eén van deze onderdelen is de toelichting van de sociale kaart waardoor advocaten een beter zicht krijgen op mogelijke interessante partners om naar door te verwijzen. Daarnaast is er ook een onderdeel communicatie, waar aandacht gaat naar het overbrengen van informatie op een laagdrempelige en begrijpbare manier. Dit komt de kwaliteit van het advies ook ten goede. Een aandachtspunt hierbij is wel dat er niet stigmatiserend gewerkt mag worden.

Sinds 2022 spelen de commissies ook in op **tendensen en nieuwe ontwikkelingen** in de samenleving. In 2021 initieerde het agentschap bijvoorbeeld een opleiding seksueel geweld voor advocatuur in samenwerking met de Orde van Vlaamse Balies. Deze opleiding draagt bij tot een beter begrip van de omvang, specifieke kwetsbaarheden en impact van seksueel geweld op een slachtoffer en diens omgeving. De opleiding is ook door verschillende eerstelijnsadvocaten gevolgd. Later is er met de commissie van Gent een proefproject gestart in het Zorgcentrum na Seksueel Geweld in Gent om juridische eerstelijnsadvies te bieden aan slachtoffers die zich aanmeldden in het Zorgcentrum. In 2024 startte er met de commissie van Limburg een gelijkaardig project in het Zorgcentrum na Seksueel Geweld in Genk, gebaseerd op de bevindingen in Gent. De advocaten die advies verlenen in het Zorgcentrum volgden ook allemaal de specifieke opleiding in 2021. De commissies hebben daarvoor sterk ingezet op het bekendmaken en organiseren van hun aanbod, in samenwerking met partners. Het is belangrijk dat commissies hun ervaringen kunnen uitwisselen met elkaar zodat dergelijke projecten meer gestroomlijnd en efficiënt kunnen worden uitgerold in de toekomst. Het structureel kwartaaloverleg tussen het agentschap, de commissies en de Orde van Vlaamse Balies biedt hiervoor het ideale platform.

Eerstelijnsadvies gaat meestal door op één van de 140 locaties, daarnaast hebben negen commissies ook een telefonische dienstverlening en één commissie zelfs een dienstverlening via chat. Van de 39.574 vragen die in 2023 behandeld werden, zijn 11.150 vragen telefonisch, 28.392 op locatie en 32 via de chat beantwoord. Elke commissie heeft eigen locaties, openingsuren, manieren om afspraken te maken en een eigen telefoonnummer. Dit zorgt bij burgers voor onduidelijkheid om te weten via welke weg ze hun vraag kunnen stellen waardoor de drempel om advies te vragen vergroot. Zoals hiervoor reeds vermeld, zal de nieuwe digitale module ook een luik omvatten voor burgers waar zij op een snelle manier kunnen terugvinden waar ze terecht kunnen, een afspraak kunnen maken of telefonisch contact kunnen opnemen met een advocaat eerstelijnsbijstand. Vanaf 2026 zal deze digitale module beschikbaar zijn.

4. JURIDISCHE EERSTELIJNSBIJSTAND IN DE TOEKOMST

De werking van de commissies verloopt sinds de invoering van het Vlaamse regelgevende kader meer gestroomlijnd, meer multidisciplinair en toegankelijker. De erkenning en meerjarenplannen hebben geleid tot een meer uniforme werking van de commissies. Dit heeft niet alleen de samenhang van het aanbod verbeterd, maar ook de betrokkenheid en samenwerking versterkt. De uitbreiding van de samenstelling biedt een nieuwe blik op juridische problemen, bijkomende expertise en ondersteuning. Vooral voor het bereiken van kwetsbare doelgroepen blijken partnerorganisaties belangrijk. Het agentschap en de commissies blijven in de toekomst ook streven naar optimalisatie, met als doel een efficiënte en toegankelijke juridische eerstelijnsbijstand voor iedereen.

Op basis van deze evaluatie wordt aanbevolen de komende legislatuur in te zetten op volgende zaken om de juridische eerstelijnsbijstand verder te versterken:

1. Een **logische structuur** voor de juridische eerstelijnsbijstand: kijken op welke manier de commissies kunnen herstructureren en/of fusioneren om te komen tot efficiëntiewinsten, zonder dat daarbij de toegankelijkheid van de dienstverlening in het gedrang komt.
2. De **digitalisering** van de algemene werking: ontwikkeling van een digitale module die de commissies ondersteunt bij de organisatie van de eerstelijnsbijstand, voorziet in een gecentraliseerde telefonische dienstverlening en een toegang voor burgers voorziet zodat zij eenvoudig en vlot de eerstelijnsbijstand kunnen bereiken.
3. De **samenstelling van de commissies**: de multidisciplinaire samenstelling verder ondersteunen en vervolledigen waar nodig met partners van de samenwerkingsverbanden geïntegreerd breed onthaal en vertegenwoordigers van de organisaties die met de meest kwetsbare doelgroepen werken.
4. De **samenwerking met de tweedelijnsbijstand**: onderzoeken of er naast de lokale samenwerkingsafspraken ook nood is aan een overkoepelend kader om de doorverwijzing van de eerste lijn naar tweede lijn verder te optimaliseren.
5. **Administratieve vereenvoudiging**: waar mogelijk de planlast voor de commissies verminderen en de financiële verslaggeving in lijn brengen met de Vlaamse Codex Overheidsfinanciën.
6. Optimalisatie van de verzameling en registratie van de **cijfergegevens** over de juridische eerstelijnsbijstand met het oog op een betere rapportage.
7. Eenheid van **vergoeding voor advocaten** over alle commissies heen.

BIJLAGE 1: CIJFERGEGEVENS

CJB	Chat	Telefoon	Locatie	Totaal
Antwerpen	0	2934	5441	8375
Brugge	32	955	2004	2991
Brussel	0	2762	6868	9630
Dendermonde	0	137	2354	2491
Gent	0	2483	1787	4270
Ieper	0	1 ¹	230	231
Kortrijk	0	0	1707	1707
Leuven	0	114	1347	1461
Limburg	0	438	3760	4198
Mechelen	0	0	950	950
Oudenaarde	0	448	586	1034
Turnhout	0	878	1046	1924
Veurne	0	0	312	312
Totaal	32 (0,08%)	11150 (28,2%)	28392 (71,7%)	39574

CJB	Geslacht			Leeftijd				Nationaliteit		
	Man	Vrouw	x	Minderjarigen	Leeftijd 18 – 40	Leeftijd 41 – 60	Leeftijd 61+	Belg	Europese unie, maar niet Belg	Buiten Europese Unie
Antwerpen	4282	4093	0	58	4000	3205	1112	5160	866	2349
Brugge	1460	1529	2	6	995	1249	745	2660	59	270
Brussel	2758	4690	102	214	2539	2970	1827	5617	1260	2753
Dendermonde	1070	1421	0	69	889	1032	501	2323	50	118
Gent	1852	2300	3	54	1599	1712	727	3723	558	0
Ieper	105	126	0	1	66	94	70	213	7	11
Kortrijk	865	839	3	6	577	691	433	1458	98	147
Leuven	575	771	1	2	496	550	299	1176	75	96
Limburg	2034	2091	72	20	1097	1818	1168	3638	354	200
Mechelen	436	514	0	2	347	390	201	798	72	71
Oudenaarde	463	569	2	17	468	435	114	801	46	187
Turnhout	895	1016	1	7	766	779	323	1531	199	128
Veurne	141	171	0	2	75	123	112	289	11	12
Totaal	16936 (45,5%)	20130 (54 %)	186 (0,5%)	458 (1,2%)	13914 (37,6%)	15048 (40,6%)	7632 (20,6%)	29387 (74,6%)	3655 (9,3%)	6342 (16,10 %)

¹ CJB Ieper biedt normaal geen telefonische dienstverlening aan. Er is ook maar één vraag telefonisch beantwoord in 2023.

² De totalen van geslacht, leeftijd en nationaliteit komen niet overeen met het totaal aantal vragen zoals opgenomen in tabel 1. Niet alle gegevens werden steeds volledig aangeleverd door de eerstelijns advocaten.

Tabel 3: Juridische thema's waarop vragen betrekking hebben binnen de eerstelijnsbijstand (2023)³

CJB	Familie recht	Strafrecht	Bescherming persoon van de rechterlijke	Goederenrecht	Jeugdrecht	Grondwettelijk recht	Burgerlijke aansprakelijkheid	Publiekrecht	Commerciële aangelegenheden	Vreemdelingenrecht	Wegverkeerrecht	Sociaal recht	Fiscaal recht	Schuldenregeling	Seksueel geweld	Andere thema's
Antwerpen	1815	863	74	2078	111	10	354	0	429	1729	301	570	73	343	0	263
Brugge	987	278	23	854	19	0	116	0	118	74	92	86	35	108	13	188
Brussel	2303	1626	94	1705	222	4	571	16	357	1077	940	915	221	359	109	102
Dendermonde	1004	268	26	733	17	0	53	26	121	64	64	108	14	138	0	126
Gent	1501	636	52	1640	48	16	55	63	255	153	261	213	29	254	125	476
Ieper	84	27	3	75	2	0	1	0	10	3	5	9	1	2	0	9
Kortrijk	567	161	22	571	14	0	54	0	98	68	27	41	9	39	0	36
Leuven	402	138	15	433	9	0	49	6	68	48	32	59	6	19	2	105
Limburg	1377	240	73	1401	33	5	150	80	305	90	84	187	29	114	0	30
Mechelen	332	73	24	285	4	29	16	2	39	33	23	18	2	49	2	17
Oudenaarde	383	168	19	109	18	0	125	0	26	31	29	10	0	65	0	24
Turnhout	595	173	26	387	15	0	88	6	101	76	23	83	15	75	4	219
CJB Veurne	113	14	0	124	8	0	10	1	10	3	12	4	3	10	0	0
Totaal	11463	4665	451	10395	520	64	1642	200	1937	3449	1893	2303	437	1575	255	1595

³ Het totaal van deze thema's komt niet overeen met het aantal vragen zoals opgenomen in tabel 1. Sommige vragen kunnen ondergebracht worden onder meerdere thema's en zijn daarom dubbel geregistreerd.

Tabel 4: Aantal doorverwijzingen van en naar de juridische eerstelijnsbijstand (2023)⁴

	Organisaties die rechtszoekenden hebben doorverwezen ⁵						Organisaties waar rechtszoekenden naar doorverwezen zijn.			
	Rechtszoekenden vonden eerstelijnsbijstand op	OCMW	CAW	Ziekenfonds	Organisatie die werkt met kwetsbare doelgroepen	Andere organisaties	Bureau juridische bijstand	Hulp- en dienstverleningsinstanties	Doorverwezen naar advocaat	Niet doorverwezen
CJB Antwerpen	2109	658	627	67	397	2402	1794	548	723	5310
CJB Brugge	400	612	403	96	726	278	472	184	694	1641
CJB Brussel	4192	2186	632	94	88	366	3032	1415	670	4513
CJB Dendermonde	356	1962	15	1	15	142	597	259	505	1993
CJB Gent	725	412	0	0	487	4	1905	1431	1082	1264
CJB Ieper	0	0	0	0	0	0	24	18	87	102
CJB Kortrijk	16	16	12	3	29	102	322	134	515	736
CJB Leuven	170	110	33	0	2	87	228	58	348	689
CJB Limburg	3760	0	0	0	0	0	684	458	942	2114
CJB Mechelen	945	0	0	0	0	5	159	23	123	699
CJB Oudenaarde	150	537	101	0	5	0	208	21	232	573
CJB Turnhout	543	192	100	28	10	209	318	188	403	921
CJB Veurne	275	14	2	0	4	17	35	17	112	148
Totaal	13641	6699	1925	289	1763	3612	9778	4754	6436	20703

⁴ De totalen van het aantal doorverwijzingen komen niet overeen met het totaal aantal vragen zoals opgenomen in tabel 1. Niet alle gegevens werden steeds volledig aangeleverd door de eerstelijns advocaten.

⁵ Dit betreft een nieuw element en de informatie kon maar vanaf maart 2023 geregistreerd worden.